

Tekenaar en etser Luc Claus overleden

De kunstenaar Luc Claus is op 75-jarige leeftijd in Brussel overleden. Zijn tekeningen en prenten bezorgden hem zijn bekendheid. Claus werd geboren in Aalst in 1930, studeerde aan St.-Lucas in Gent en het Brusselse Ter Kameren. Hij gaf les aan het regentaat plastische kunsten in Brugge, aan de Normaalschool van Laken en ontwierp theaterkostuums en -decors. Soberheid en ascese kenmerkten zijn werk, het menselijk gelaat evoceerde een gevoel van respect en diep geloof in de mens. Met Daan Van Severen had Luc Claus de zoektocht gemeen naar de essentie, de ene in geometrische symbolen, Claus in de menselijke figuur.

Geometrical figures on sacral white paper or canvas.

Each work presents a different character 'white' through differences in tint, texture, matter, vision, etc...

A number of pieces provide the viewer with just enough information to make the imagination work as well.

White falls quiet and rustles (murmurs) down in the work of Claus.

The importance of the work of Luc Claus

The very ascetic work

Through a simple analysis of geometry arriving at pure (uitgepuurde) and very sensual works based on the cross, diagonals and geo-shapes such as the square, the diamond and the circle.

It is remarkable how Claus has been fascinated since the late fifties by applying simple structures on canvas.

Het is merkwaardig hoe Claus vanaf de late jaren vijftig al is gefascineerd door het aanbrengen op doek van eenvoudige structuren zoals paarsgewijze strepen, die qua uitvoering nooit het expliciet presenteren van de persoonlijke hand van de kunstenaar verloochenen. In alle doeken en tekeningen (soms op handgeschept papier) wordt de geometrie opgehoogd met een aarzelend handschrift.

Claus is een meester in het laten heropleven van in se koele geometrische vlakken. getuige de inkt het handgeschept papier doordringt of hoe eitempera, inkt en potlood worden gebruikt om vlakken op een textuur -gevoelige manier in te kleuren.

zoekend vanuit de natuur een tocht doorliep naar doorleefde en essentiële

abstractie.

Het abstract werk van Claus is eenvoudig van vormen, maar inhoudelijk veeleisend.

selectief overzicht van zijn schilderijen en tekeningen van 1959 tot 2006.

De tentoonstelling is opgebouwd rond de motieven „kruis“ en „alfabet“.
Speciale aandacht gaat naar de werken op papier, schetsen, studietekeningen en boeken.

het 'bijna niets'.

Al vijf decennia zoekt hij de ultieme soberheid, met geometrische vlakken die zijn verdicht tot een eenzame potloodlijn op een wit blad papier.

Een gezonde leegte dus, als een remedie tegen het volgestouwde doek.

Enkele primaire vormen: de ruit, het kruis, het vierkant, de rechthoek en de cirkel zijn de vaste ingrediënten van zijn werk.

Claus werkt in breekbare lijnen, rustig ademende grijze tinten, wit en zwart. Hij bereikt daarmee een zeldzame intensiteit die de toeschouwer langzaam moet ervaren.

Hij is één van de stille monumenten van de Belgische kunst.

bindt zijn aandacht, tekenend en schilderend, in een aantal strakke figuren. Het rationele is de vrucht van een permanente meditatie, een handelen en denken in de diepte.

de werking van het tot rust gekomen beeld. Wat hij vooral voelbaar maakt, is een enorme wil tot stilte.

Papier

Hij "transcendeert" de stof: hoe vergeestlijkt dit werk ook is, het aanvaardt nadrukkelijk de beperking van de materie. Voor de Foncke-tentoonstelling is er werk op bladen handgeschept papier. Het vertoont een duidelijke tekstuur, die soms iets heeft van de muur waaraan de werken hangen, en de randen zijn ruw en onregelmatig. Het blad is geen vlekkeloos blank vlak, het heeft iets van een witte huid, met een weerspanniger tekstuur. De materialiteit wordt zelfs een voorwaarde, als medium voor de geestelijke aandacht die hij investeert. De zuiverheid van de gedachten blijft gebonden aan de stoffelijke handeling; de puurste abstraktie wordt bereikt in de concentratie van pen en penseel, die

langzaam over het papier trekken.

Hij werkt naar de diepte, naar de pure aanschouwing toe; zijn geometrie is menselijk, eerlijk en soms broos. Hij mediteert, zoekend naar het kruispunt waarop de kunstenaar in aanraking komt met zijn innerlijkste zelf.

het meditatieve oeuvre van

een hommage aan een kunstenaar die al dertig jaar heel secuur het spanningsveld van de meest minimale tekens aftast.

Het werk van claus (1930-2006) werd, naargelang de modes in de kunstkritiek, al met verschillende adjectieven geëtiketteerd. Het zou "religieus-sacraal" zijn, "constructivistisch" of "fundamenteel". Maar wie een olieverfschilderij uit 1959 ziet hangen naast recent werk, kan niets anders dan constateren dat claus de hele tijd een consequent artiest is geweest, en dat de draagkracht van zijn kunst wellicht alleen in poëzie kan opgeroepen worden, zoals in veel ook catalogi gebeurt.

Hij beperkt zich steeds tot de eenvoud van de horizontale en verticale lijn, en de geometrische figuren die de combinatie daarvan oplevert: ruit, vierkant, ellips en vooral ook het kruis. Daarbij is het hem echter nooit om de pure vlakverdeling te doen, maar om een subtiele dialoog tussen de elegantie van het ritme en de ontroering van een lichtjes zinderende lijn. Je moet er wat gevoelig voor zijn, maar soms levert dit strenge minimalisme doeken op waar je lang voor kan mediteren: waar met inkt en houtskool een schitterend panorama van amper gesuggereerde lijnen en arceringen is uitgetekend op gemaroufleerd teerpapier.

een mooie doorsnede van claus' kunst

Het werk van claus getuigt van een konsekvent plastisch uitpuren van de eenvoudige basislijnen die op een beeldvlak kunnen voorkomen. Vertikalen, horizontalen, aslijnen en diagonalen worden met elementaire geometrische motieven (vierkant, cirkel, ruit ...) verweven tot, schrale" composities, die de ascetische levenswijze van de kunstenaar optimaal ondersteunen. Het spiritueel-kontemplatief karakter van het werk wordt beklemtoond door een beperkt gebruik van kleur (zwart, grijs, bruin), waardoor harmonie en emotioneel minimalisme als kenmerken naar voor treden.

Het aanwenden van een geometrische vocabulaire om het streven naar het Absolute, het Pure en het Autentieke in het leven te visualiseren, wordt in zijn strenge opbouw geneutraliseerd door zichtbaar en aarzelend met de hand getrokken lijnen en strepen. De fragiliteit van de lijnstructuren, gevat in streng-

ascetische komposities, resulteert in een oeuvre dat best omschreven kan worden als, een geheel van abstracte ikonen

Same generation as Raoul de Keyser.

Ik vernoem zijn afwijzing van "de verstrooiing", zijn maniakale voorkeur om één enkel artistiek project uit te diepen, zijn zoektocht naar de kern van de dingen en evenzeer de weigering om zijn werk te zien in termen van ideeën eerder dan in die van gevoelens. Is het juist dat niet wat vandaag als ouderwets aangezien wordt? Het begrip gevoel is een wezenlijke eigenschap van zijn werk. Over de vragen van dood, liefde of het niets, denkt hij niet. Hij voelt hun impact, hij ondergaat ze fysiek. De kleine aantekeningen in zijn schetsboeken zijn als zoveel uitroepen. Dan komt de taal helpen waar de tekenstift te kort schiet (Voetnoot 2).

Luc Claus heeft genoeg aan de ruimte rond de tekentafel en aan zijn schetsboeken. Zijn visueel territorium is een plek van afzondering. Hoewel hij graag reist - want soms werkt hij langere periodes in het buitenland - blijft zijn wereld onveranderlijk; altijd diezelfde "kop", dezelfde "warrige paren", "de eendere man achter de tafel". Het enig merkwaardig gebeuren in zijn werk is de verschijning van een nieuw beeld, het toevoegen van een nieuwe visie aan zijn iconografisch corpus. In de schetsboeken kun je die begenadigde momenten nagaan. Zo bijvoorbeeld de periode wanneer hij het atelier betreft waar hij reeds 20 jaar werkt. De vorm van een raam werkt zo dwingend op hem in, dat hij die grafisch als een monumentale letter T voorstelt. Van ieder beeld zou ik het ontstaan kunnen verhalen. Het is eenvoudiger het creatief proces te bekijken: een beeld hecht zich vast in de hersenen en nadat het grafisch tot een schema teruggebracht is, beklijft het zoals een vorm op het netvlies, voor altijd vastgeankerd. Ontdaan van zijn anekdotische context, is het gedoemd om honderden keren opnieuw te verschijnen, om ontelbare malen gecombineerd te worden met dezelfde 9, 10 overige beelden die tot de wereld van de kunstenaar behoren.

Het oeuvre van Luc Claus is afkerig van het begrip "varietas". Het is reeds dertig jaar gebaseerd op "herhaling". Er steekt in zijn werk principieel een indruk van onvoltooidheid. Zelden worden de schetsboeken volgetekend tot de ultieme bladzijde, precies als een gebaar van ontmoediging voor een onmogelijke opdracht. Ook de vormen hoewel geometrisch, worden altijd uitgetekend met een aarzelende hand. Zijn tekenstift werkt bij benadering. Bij het kleinste lijnstuk dat hij tekent als een allerlaatste beving, blijft iets als een fundamentele besluiteloosheid die al zijn tekenen motiveert. Aan de oorsprong ervan is een besef van mislukking aanwezig. Pascal zou geschreven hebben: de zekerheden van het mysterie. Ongetwijfeld volgt daaruit het afwijzen van ieder retorisch effect en de visuele eenvoud van zijn creaties. De schetsboeken zouden die van een beeldhouwer kunnen zijn. Dikwijls heeft men de indruk dat Luc Claus draait

rond een driedimensionele vorm die slechts theoretisch bestaat. Overal in zijn werk vind je het zoeken naar "gezichtspunten", alsof hij er niet in zou slagen door te dringen tot de vorm die hij in het hoofd heeft. Het gemis aan welwillend begrip voor het onderwerp, verplicht hem om de invalshoeken en beeldcombinaties voortdurend te vermenigvuldigen. Dit zoeken naar die "gezichtspunten" is verwant aan de manier waarop de film het beeldkader gebruikt. Dit gebeurt bij bepaalde regisseurs, vooreerst bij Dreyer (Jeanne d'Arc), vervolgens bij Pasolini (Accattone) en Alain Cavalier (Thérèse). Het zijn opnamen van gezichten die de voorstelling vastleggen binnen het kader zonder aandacht te schenken aan wat er buiten die beeldbegrenzing gebeurt.

In het werk van Luc Claus is het weigeren van "verstrooiing" fundamenteel. Het is de besloten ruimte door Pascal geëvoeerd en evenzeer de pijn; de pijn die overgaat tijdens het tekenen. Toch blijft die zichtbaar. Het oeuvre verbeeldt met een bijzonder verstikkend gevoel, op een grafische manier, die neerslachtige sfeer. Zijn composities bestaan veelal uit donkere massa's bovenaan in het beeld. Zij verpletteren alles wat onder hen verschijnt. Het is interessant het berucht kopmotief dat nu zo neutraal lijkt, te zien opduiken in een oud schetsboek (boek IX/1966). Die kop was oorspronkelijk een hulpmiddel bij het zoeken naar expressie. Een zoektocht die minder verwees naar Charles Lebrun of Rodin dan naar de primitieve kunst. Zo dit gezicht vandaag afwezigheid en leegte suggereert, dan kunnen wij onthouden dat "de kop" een verduidelijgend gecreëerd masker is, dat het beeld van het lijden verhult.